

Міністерство освіти і науки України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УШМШЯ»

ІМЕНІ ЯКОСАВА ШДАГО*

Національна академія правових наук України

Круглий стіл

присвячений пам'яті проф. Ю.О. Вовка

«Сучасні досягнення наук земельного, аграрного та екологічного права»

24 травня 2013 року

м. Харків

Сучасні досягнення наук земельного, аграрного та екологічного права [текст]:
Збірник матеріалів круглого столу (24 травня 2013 року) / за ред. Шульги М.В.,
Саннікова Д.В. - 2013. - Національний університет «Юридична академія України імені
Ярослава Мудрого», Національна академія правових наук України. - 157 с.

За зміст та якість матеріалів відповідальність несуть автори публікацій.

Круглий стіл присвячено пам'яті видатного вченого-юриста Юліана Олександровича Вовка. Збірник матеріалів круглого столу містить тези доповідей учасників, які розділені за такими напрямками, як правові проблеми цільового, раціонального та ефективного землекористування; правові проблеми сільськогосподарського виробництва, правові проблеми забезпечення екологічної безпеки та правової охорони довкілля. Збірник розрахований на учасників конференції, науковців, фахівців у галузі права, студентів юридичних нішіх навчальних закладів та всіх, кого цікавлять проблеми сучасних наук земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права

**Вовк Юліан Олександрович
(1923-2000)**

СЕКЦІЯ 2. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Багай Н.О.

*Прикарпатський національний університет,
доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Нормативно-правові акти про сільськогосподарську кооперацію є важливою складовою аграрного законодавства України. Належний розвиток цього законодавчого інституту сприятиме ефективному функціонуванню перспективної форми аграрного виробництва – сільськогосподарських кооперативів.

Слід зазначити, що національне законодавство про сільськогосподарську кооперацію з самого початку розвивалося не зовсім послідовно. Так, з великим запізненням, у 1997 році, було прийнято Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію». Крім того, загальні засади функціонування і розвитку кооперативів були визначені аж у 2003 році (через 6 років після прийняття спеціального Закону) при затвердженні нового Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про кооперацію». Зрозуміло, що такий «зворотний» порядок розвитку загального та спеціального законодавства про сільськогосподарську кооперацію призвів до багатьох суперечностей та колізій між приписами згаданих нормативно-правових актів.

Нині Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» діє з великою кількістю змін та доповнень, що вносилися 10 разів. У листопаді 2012 року цей Закон викладено в новій редакції. Як було зазначено в Пояснювальній записці до відповідного законопроекту, прийняття такого Закону мало на меті суттєво покращити «законодавчі, податкові, фінансово-кредитні, економічні умови діяльності сільськогосподарських кооперативів та їх членів». Проте фактично нова редакція Закону усуває спеціалізоване правове регулювання внутрішніх аграрних відносин в сільськогосподарських кооперативах.

Слід визнати, що дійсно, основні засади діяльності кооперативів повинні визначатися загальним законом. Попри це, спеціальний Закон «Про сільськогосподарську кооперацію» покликаний врегулювати внутрішньогосподарські відносини в таких кооперативах з урахуванням специфіки сільськогосподарського виробничого процесу. Необхідність спеціалізованого правового регулювання членських, трудових, земельних, майнових, організаційних відносин у сільськогосподарських кооперативах обґрунтовувалася впродовж багатьох років у працях українських вчених: Я.З.Гаєської-Колотило, О.В.Гафурової, В.М.Єрмоленка, В.М.Масіна, В.І.Семчика, О'М.Соніна, Н.І.Титової, В.Ю.Уркевича, В.І.Федоровича, В.З.Янчука та інших.

Проте чинна редакція Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (ч.2 ст.2) містить положення про те, що «загальні принципи, поняття та норми утворення, забезпечення функціонування, управління та ліквідації сільськогосподарського кооперативу і кооперативних об'єднань, контроль за їх діяльністю, права та обов'язки їх членів, формування майна, фондів, цін і тарифів на продукцію та послуги, а також трудові відносини у таких кооперативах та об'єднаннях регулюються Законом України «Про кооперацію». У зв'язку з цим навіть у висновку Головного науково-експертного управління щодо відповідного законопроекту було зазначено, що «за межами його дії залишилося широке коло питань з організації діяльності сільськогосподарських кооперативів».

Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» структурно включає 6 розділів та 16 статей. Значна частина вміщених у ньому приписів стосується сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, зокрема визначаються особливості господарської діяльності обслуговуючих кооперативів, заходи щодо їх державної підтримки тощо. Проте Законом

практично не регулюються земельні, майнові, трудові та членські відносини в кооперативах, що потребують спеціалізованої правової регламентації.

Слід відзначити й позитивні моменти нової редакції Закону «Про сільськогосподарську кооперацію». По-перше, справді усунуто деякі розбіжності між приписами загального та спеціального Законів; по-друге, розширено можливості фізичних та юридичних осіб щодо членства в сільськогосподарських кооперативах; по-третє, чітко закріплено неприбутковий статус сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та засади їх державної підтримки

Законом передбачені розробка та прийняття центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики (Міністерством аграрної політики та продовольства України), окремих підзаконних нормативно-правових актів рекомендаційного значення: Примірних статутів сільськогосподарських кооперативів (щодо сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів Примірний статут був затверджений у 2003 році) та Примірних правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу.

Можна припустити, що спеціалізація правового регулювання суспільних відносин в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах здійснюватиметься на рівні Правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. Проте навіть у такому разі відкритим залишається питання щодо спеціалізації правового регулювання внутрішніх аграрних відносин в сільськогосподарських виробничих кооперативах, адже Правила стосуватимуться лише обслуговуючих кооперативів.

Важливим на сьогодні є поглиблення спеціалізації чинних нормативно-правових актів аграрного законодавства, в тому числі й актів, присвячених правовому статусу окремих суб'єктів аграрних відносин. Саме спеціалізовані правові норми стануть основою майбутнього кодифікованого акта аграрного законодавства. Тому Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» повинен бути наповнений спеціалізованими правовими приписами, що регулюватимуть внутрішні аграрні відносини в сільськогосподарських кооперативах з урахуванням особливостей сільськогосподарського виробничого процесу.

Батигіна О.М.

*канд.юрид.наук, доцент кафедри приватного права
Полтавського юридичного інституту Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ОПТОВИХ РИНКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Для ефективного розвитку аграрного сектору економіки необхідним є оптимальне поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктами господарювання з державним регулюванням. Функції ринкового саморегулювання економічних відносин в Україні виконують саморегулівні організації, що об'єднують суб'єктів господарювання за однорідними напрямками господарювання. У сфері оптового ринку сільськогосподарської продукції (далі ОРСП) статус саморегулівної організації відповідно до законодавства України може отримати лише асоціація ОРСП.

Аналіз загальних питань та специфіки діяльності саморегулівних організацій у різних сферах економіки, зокрема на ринку цінних паперів, професійних учасників процедури банкрутства ставало предметом дослідження науковців [1]. Також вчені-економісти проводили аналіз питань, пов'язаних з діяльністю асоціацій ОРСП [2]. Але правовий статус саморегулівної організації ОРСП до сих пір не є дослідженим науковцями-правниками, що і зумовило необхідність проведення даного дослідження.

ЗМІСТ

1. Андрейцев В.І. Витоки, сьогодення та перспективи розвитку ириродноресурсового права в контексті консолідації екологічних правовідносин.	5
2. Гетьман А.П. Розуміння природоресурсного права в науковій спадщині проф. Ю.О. Вовка.	7
3. Каракаш І.І. Професор Юліан Олександрович Вовк як прихильник ириродноресурсового права.	9
4. Шульга М.В. Творча спадщина Ю.О. Вовка у сфері земельно-правової науки.	10
5. Уркевич В.Ю. Наукові ідеї професора Ю.О. Вовка щодо трудових правовідносин у сільськогосподарських підприємств: розвитку сучасному аграрному праві.	13
6. Кулинич П.Ф. Проблеми конституційного регулювання відносин земельної власності в Україні.	14
7. Мирошніченко А.М. Межі законодавчого регулювання у питанні про компетенцію центральних органів виконавчої влади (на прикладі земельних відносин).	16
8. Краснова М.В. Науково-методологічні та організаційні проблеми викладання еколого-правових дисциплін у вищих навчальних закладах України.	17
9. Єрмоленко В.М. Проблемні новації сучасного аграрного законодавства.	19
10. Піалюк Г.І. Еколого-правова наука України: чи змінилися її завдання в сучасних умовах?	20
11. Жушман В.П. До питання формування та функціонування інвестиційної діяльності в АПК.	22
12. Носік В.В. Розвиток доктрин земельного, аграрного та екологічного права у національній правовій системі України.	24
13. Статівка А.М. Державна підтримка сільського господарства як предмет дослідження науки аграрного права.	26
Секція 1. Правові проблеми цільового, раціонального та ефективного землекористування	
1. Барабаш Н.П. Правове забезпечення земельних відносин у сфері надкористування: стан та перспективи розвитку.	28
2. Бевз О.В. Проблеми законодавчого забезпечення управління у сфері використання земель історико-культурного призначення.	29
3. Ващишин М.Я. Юридичне оформлення суперфіцію.	31
4. Гордєєв В.І. Проблеми застосування законодавства при здійсненні державного контролю за використанням та охороною земель.	32
5. Єлькін С.В. Межі здійснення прав на землю агроландшафтів.	34
6. Засць О.І. Правові проблеми діяльності суб'єктів господарювання, що є виконавцями робіт із землеустрою.	36
7. Заріцька І.М. Проблеми земельного права у науковій спадщині М.М. Гершенова.	37
8. Коваленко Т.О. Вплив юридичних дефектів земельно-правового регулювання на національну безпеку України.	39
9. Ковтун О. М. Планування охорони та використання земель, що входять до складу національної екологічної мережі.	40
10. Ледєхова Я.О. Державний кадастровий облік земель природних територій, що підлягають особливій охороні, за законодавством Російської Федерації.	42
11. Лисанець О.С. Проблеми розмежування земель державної та комунальної власності.	45
12. Лісова Т.В. Актуальні питання правової охорони земель.	47
13. Мороз Г.В. Приватизація земельних ділянок: окремі питання процедурно-правового забезпечення.	48
14. Настечко К.О. Правові питання оформлення спадщини на земельну ділянку.	50

15. Настіна О.І. Межові земельні спори: позасудові механізми вирішення конфліктів.	51
16. Ріієнко А.І. Зобов'язання правовідносини, пов'язані з використанням земельних ділянок.	53
17. Санікпв Д.В. До питання подальшого розвитку земельного законодавства.	54
18. Сидорова С.В. Оптимізація структури сільськогосподарського землекористування як комплексна правова форма забезпечення підвищення родючості ґрунтів.	56
19. Федорович В.І. Юридичні моделі співвідношення та взаємодії прав на земельну ділянку з правами на розташовані на ній інші об'єкти за законодавством України.	57
20. Шарапова С.В. Деякі питання використання і охорони земель лісогосподарського призначення.	59
21. Шульга М.В. Сільськогосподарське землекористування - умова сталого розвитку сільських територій.	60
22. Ігнатенко І.В. Правові проблеми співвідношення зонування земель із розподілом земель на категорії.	62
23. Ковач Д.Л. Щодо підстав виникнення земельних прав.	64
24. Федчишин Д.В. Особливості складу земель громадської забудови.	65
25. Буракова А.М. Земельні спори із суб'єктом владних повноважень.	67
26. Ситнік В.В. Історичний аспект реалізації земельних прав суб'єктів.	68
27. Коваленко Д.А. Проблеми правового регулювання сільськогосподарського землекористування.	70
28. Ситнік Т.М. До питання щодо складу земель фермерського господарства за законодавством України, Російської Федерації та Республіки Узбекистан.	72
Секція 2. Правові проблеми сільськогосподарського виробництва	
1. Баї ай Н.О. Окремі проблеми законодавчого регулювання сільськогосподарської кооперації.	74
2. Батшіна О.М. Особливості правового регулювання саморегульованих організацій оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні.	75
3. Бейкун А.Л. Взаємоузгодження теоретичних аспектів визначення характерних ознак та універсальних методологічних підходів при з'ясуванні змістового навантаження державного регулювання у зв'язку з забезпеченням механізму природокористування в аграрній сфері.	77
4. Воропіна Н.П. Российская сельскохозяйственная кооперация: *теология правового регулирования.	78
5. Гаєшья-Колотило Я.З. Аграрна політика Української держави у контексті її побудови як соціальної розвитку держави та інтеграції до ЄС.	80
6. Гафурова О.В. Роль цільового методу у процесі управління соціальним розвитком села.	82
7. Дейнега М.А. Міжнародні організаційно-правові засади формування органічного землеробства в Україні.	83
8. Духневич А.В. Дослідження організаційно-правових проблем регулювання аграрних правовідносин в умовах участі України в СОТ у доктрині аграрного права.	85
9. Земко А.М. Деякі питання розвитку аграрно-правової науки.	86
10. Костенко С.О. Стан та перспективи розвитку аграрного права в Україні.	88
11. Пасечник О.С. Роль та місце порівняльно-правового аналізу аграрних реформ зарубіжних країн у сучасній науці аграрного права.	89
12. Чабаненко М.М. Деякі питання системи аграрного права.	91
13. Корнієнко В.М. Загальнотеоретичні аспекти правового регулювання відносин у сфері органічного сільського господарства.	92
14. Корнієнко Г.С. Правове регулювання удосконалення системи виробництва безпечних та якісних продуктів харчування.	93
15. Курман Т.В. Щодо принципів забезпечення продовольчої безпеки.	94